

Documinte vechi

pentru istoria nationala Transsilvania.

Eroii romani si recunostintia data loro.

1365. 2. Febr.

Ludovicus strenuo viro Balk filio Zaaz Moldavo, Wayvodae Maramarosiensi quod idem adhuc in terra Moldavana regi fideliter adhaeserit, ibique complura vulnera, amissis servitoribus suis, pro rege sustinendo terrasque proprias et jura ibidem relinquendo, regem in Hungariam secutus fuerit, ipsi Balk, et per eum Drag*) Dragomer, et Stephano fratribus uterinis possessionem Kunya vocatam, cum appertinentiis Jood, Boeskou Keetvisou, Moyze, Bors, Kectzerste, in comitatu Marmaros existen: quo per infidelitatem, et notam Bogdan Wayvode, ejusque filiorum, qui terram Regis moldavanam occupantes, clandestine in contumeliam regis moliantur conservare ad se devolutas, solenni privilegio confert Datum Buda IV. Nonas Februarii anno M. CCC. LXV.

Propria Comissio Domini Regis.

1409 18. Oct.

Nos Sigismundus Dei gratia Rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, etc. Marchioque Brandenburgensis et Sacri Romani Imperii Vicarius generalis, et regi Bohemie Gubernator. Memorie commendantes tenore presentium significamus quibus expedit universis, quod nos consideratis fidelitatibus, et fidelium servitorum preclaris meritis Woyk filii Serbe aule nostre militis per ipsum nostre majestati locis

et temporibus oportunis, volentes sibi pro hujusmodi fidelibus obsequiis regali occurrere cum favore, ut deinceps ferventius in nostris expediendis animetur dulcedine regalis remunerationis pregestata, quandam possessionem nostram Regalem Hunyadvar vocatam in Comitatu albensi*) partium nostrarum Transsilvanarum habitam, simul cum ejusdem universis utilitatibus, ac quibuslibet pertinentiis, et fructuositatibus, videlicet terris arabilibus, cultis, et incultis, pratis, fenilibus, silvis, nemoribus, aquis, piscinis, aquarumque decursibus, et generaliter quibuslibet ejusdem utilitatum integritatibus, sub ipsarum veris metis, et antiquis limitibus certa nostra scientia, Prelatorumque et quocunque nominis vocabulo vocitatis ex Baronum nostrorum consilio, ac nose nostre Donationis titulo et omni eo jure, quo eadem ad nostram spectant collationem, memorato Woyk militi, et per eum Magas et Radol carnalibus, ac Radol patrueli fratribus, nec non Johanni filio suis, ipsorumque heredibus, et posteritatibus universis dedimus, donavimus, et contulimus, ymo damus, donamus, et conferimus jure perpetuo, et irrevocabiliter tenen: possiden: pariter et haben: salvo jure alieno, presentium testimonio literarum, quas, dum nobis in specie fuerint reportate, in formam nostri privilegii redigi faciemus. Datum in Visegrad in festo beati Luce evangeliste. anno Domini Millesimo quadringentesimo nono

L. S.
appressi

Originale in Archivo Camerae R. Budensi. Copia Authen: in Archivo Fisci Trannici.

Edidit Fejér C. D. T. X. vol. VIII. p. 492

„ „ „ „ T. XI. p. 32.

et extractus „ „ T. XI. p. 484. 485.

*) sic!

*) Ab hoc descendit familia Dragfi,
Ex Annal: Dipl. Jankovics T. I. p. 90.
Innuit Fejér c. D. T. IX. Vol. III. p. 469.

Nos Joannes de Hwnyad regni Hungarie gubernator etc: memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit Universis. quod cum nos superioribus temporibus, quorum jam sexta transfluxit annualis revolutio*) una cum ipso serenissimo condam Principe Wladislao Rege, Domino nostro grate memorie partes Rascie**) feliciter subintrantes, primitus statim ad Moravam victricis manu sevissimos Thewcros fudissemus, et dein Bulgariam cum toto Domini Regis exercitu irruentes Nyssam civitatem capturi, ad aliud Morave latus oppositum, multis et continuis eorundem Thewcrorum irruptionibus vexati, et remorati pervenissemus, ingens equitatus dictorum sevissimorum, duce nequissimo Zywanbeegho***) advolantium numerus nos ab aditu dicte Nysse civitatis, a qua unius, aut plus diei itinere tunc adhuc distabamus arcere voluisset, ecce familiaris astunc noster Ongor condam de Bayesd contempta tanti periculi magnitudine, una nobiscum ex consilio dicti condam Domini nostri Regis aliquot equitum milibus stipatus, tanta vi in densissimas numeroque ingenti prevalentes has Thewcrorum thurmas involabat, ut ipsi Thewcri perterriti, in miserabili fuga dedecerosam potius salutem, quam in ulteriori nobiscum conflictu victoriam experiri maluerint; Et dein cum nos post captam ipsam Nyssam civitatem, recte in itinere nostro Sophiam versus intenti, per adventum in latere nostro maximum Thewcrorum exercitum a progrediendo detineremus, et fere ad Nyssam usque in campum quendam penes fluvium Moravam regredi cogere, ibique Deo sic volente secunda ad Moravam vice cum sevissimis Thewcristis maximum haberemus conflictum, prefatus Ongor telis et vulneribus confossus, vitam velut strenuus crucis Domini miles dimicando nostro in conspectu posuit, sicque victorie tunc nostre ad dictam civitatem habite non ultimam laudem cum sanguinis sui larga effusione reportavit. Hanc igitur antedicti condam Ongor de Bayesd in laudem et decus exercitus attunc nostri expertam, propriaque sue vite immolatione contestatam virtutem grata recolentes memoria. Et consideratis insuper fidelium servitorum, continuorumque obsequiorum

*) Ergo aō 1443. acciderunt ea quae hic memorantur.

**) hodie Servia.

***) Zsiván-Bég.

meritis, que Nicula filius prefati condam Ongor de Bayesd lateri nostro adherens huic regno Hungarie cujus gubernationem suscepimus, ac nobis quoque prestitit, et prestat de presenti etiam, eidem igitur Nikulao ejusque posteris universis Keneziatum possessionis Olachalis Bayesd partium dicti regni Hungarie transsylvanarum, cum omnibus pertinentiis, usibus, et emolumentis ab antiquo usatis, et ad eundem keneziatum spectantibus, ac pertinere debentibus, auctoritate nostre gubernationis dedimus, donavimus, et contulimus, imo damus, donamus, et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter possiden: tenen: pariter et haben: salvo jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in Hwnyad ipso die festi beati Joannis ante portam latinam. Anno Domini MCCCC quadrimo nono.

L. S.

Ex copia cujus fini hoc habentur adscripta „Ezen nevezetes kenezialis magábol ex originali irtam le Devan Augustus, 17. 1786.

Balia Samuel m. p.

Hanc copiam possidet D. Francis: Kenderesi de Felsőszállás-Pataka.

UNELE IDEI

dupa Frundiarirea Brosiureloru „Reuniunei“
dintr'o scrisóre a unui omu mare.

Frate! Am receptu cartile despre Reuniunea Romaneloru, legu cu multa placere si cu catu inaintezu legundule cu atatu amiru mai multu Reuniunea. — Aurora de epoca noua in Istoria culturei nóstre, care au resaritu dein noptea cea infricosiata a despotismului de o mie de ani ca sa anunti dile de bucuria celoru perasiti —! monumentu veneraveru de amore fratiesca martiriloru carii te au meritatu prin amore, si Reuniunei care te au inaliatu dein amore! aleantia santa de mame a celoru fora de mama, care te ai nascutu dein ruinele resbelului nimitoriu cum se nasce fenicea dein cenusi'a sa! te salutu si acum cu acea bucuria care o am sentitu candu am auditu mai antei de urdirea sa, si' ti urezu ca sa cresci ca cedru dein Livanu, si se te latiesci pana unde se intinde car'a nostra Patria, ca sa poti cuprinde odata in bracele tale materne pe toti orfanii ei.

Te salutu si te amiru, ca cine ar fi crediutu numa cu orecati ani mai nainte, ca vomu vedé vrodата unu institutu ca acesta in tiera nostra, si éca ca acum lu vedemu, si ne bucuramu, ca de si este anca pomu tineru, au începutu totusi a produce fructuri si mai multe va produce. Cati orfani s'au ajutoratu numai pana acum! si numerulu loru va merge crescundu cu catu va inainta tempulu mai multu si generositatea Romaniloru, si puterile Reuniunei; ma decatu tóte folosele cele trecatorie care se voru reversá dein acestu institutu mai maretiu este spiritutu Reuniunei; uitate frate, si sa ne bucuramu impreuna cum pušera in miscare pe totu Romanulu adevratu orecate femei indemnate de spiritu angerescu, si aprinse de amóre ceresca; cum sciura uni la unu cugetu atate animi generose, care cercau altariulu, pe care sa 'si depuna sacrificiulu amarei fratiesci si nu lu aflau, anca nu erá redicatu, ma, cace lu inaltia Reuniunea, plecara îndata Episcopii cu preotimea si cu Credintiosii ca sa' si duca fiacare sarificiulu dupa putintia si salu puna pe acesta altariu sacru nationalu. Imi salta anim'a de bucuria candu legu numele binefactoriloru, si corespundintile Romaniloru de pre la Bai'a mare, Bucovin'a, Aradu, Temisior'a, Pesta s. a. si totu mai multu me intarescu in credintia, ca veghiaza intru adeveru pretutinde unu angeru apertoriu preste adorat'a nostra inaintare. —

Frumosu lucru, ca Reuniunea n'a vrutu sa scia de deferintia de confesiune la intemeierea institutului, acést'a face cea mai mare onore intemeietóriciloru, si le inaltia preste prejudeciele tempului nostru la culmea gloriei celei adeverate, si publicului anca va folosi mai multu decatu intreprinderile particulari, care se restringu intre marginile unei confesuni strinse c'a anemele dein care purcedu; numai Reuniunea au sciutu personifica spiritulu care iau insufletitu pe Romani in 1848, pentru aceea ea este monumentulu celu mai demnu de memori'a aceloru suflete gloriose, care s'au ostitu si au muritu pentru tron, patria si libertate, si totodata este si esemplu, ce e dreptu, umilitoriu pentru contimpuranii nostrii carii nu se potu insoci la scopu comunu pentru confesiune, si alte cause de aceste; ma de alta parte e plinu de invetiatura si de sperantie imbucuratore pentru cei viitori, pentruca arata, ca pe langa tota diferinti'a relegendiaria este cu putintia a se insoci la scopuri comuni, si acést'a insemneza forte multu, ca nu va

mai puté dice nimene: nu ne putemu insoti, ca e'ca ce este intre noi! „pentruca si orfanulu de patru ani anca le ar respunde si le ar dice: ca cum s'au insocitu cele Romane dein Brasoivu ca se ne ajute pe noi, ne uitanduse care de ce confesiune ne tienemu, si cum iau unitu la acestu scopu pe toti Romanii induratori, voi de ce sa nu ve puteti insoci?“

Dupa ce voiu petrece cu leptu'ra amendoe cartile, ti voiu scrie mai multe, acum ti am scrisu numai cò mi a inspiratu impresiunea acestui piu institutu, care nu numai va adaposti orfanii suptu acoperementulu seu, ma ca monumentu neperitoriu va glorifica in tote tempurile, parintesc'a aprobare a inaltului Gubernu, atatu virtutea martiriloru nationali, catu si inaltimea spiritului marinimoseloru sale Urditorie, si cu laude meritate va predica la viitorime bunatatea tuturoru generosiloru carii voru sacrifica fatice si avere pentru sustienerea si inflori ea lui!

КАРМЛ-БОЙ.

Новелъ ромънеаскъ.
(Канетъ.)

— Чине дар ешти тъ?

— Че' ди насъ дакъ'с фрѣмоасе.

— Фрѣмоасъ! ох аша; фрѣмоасъ дѣпъ кѣмѣ пѣтаи дѣ чер; дѣсѣ тѣ пѣ веі мѣри; кѣчи вѣада та е вѣада теа, ши дакъ веі мѣри, воіѣ мѣри ши еѣ ши воіѣ влестѣта мѣринд не кѣшнѣторѣа мордѣе тале. —

— Кѣи ел се' дѣинтеазъ! дѣтр'ѣн минѣт ел ва фѣ апроапе де ноі, азѣи тѣ? азѣи тѣ?

Пѣнѣа негрѣ с'апропа дѣ фанѣ кѣ о репѣдѣне неспѣсѣ. Ел лѣасе форма зѣви кар дѣ формѣ де тѣри; роателе лѣи версаѣ флакѣри, ши де амендовѣ лѣтѣриле дѣинѣте ши дѣиноі скиптеѣа треі сѣте де лѣнчи ши треі сѣте де коасе. Треізѣчи де фанѣте дѣалте дѣсѣа ши дѣвѣсѣкѣте дѣ аль, кѣ окѣи пѣлиі де сѣпѣе ши кѣ палощѣа дѣ мѣпъ, се дѣинѣ сѣтеде дѣ нишоаре не дѣисѣрѣдѣтѣри ши кѣпѣ дѣ хоре кѣ зѣ глас ковитор аѣеасѣ инѣерналѣ кѣпѣаре. —

„Пѣмѣнтѣа ера Eden, омѣа аз фѣкѣт дѣн ел іадѣ ши чел маі овѣліт дѣн demoni ва фѣ тот деаѣна зѣ дѣцѣр лѣкѣгъ ом,

„Пѣмѣнтѣа ера ал тѣтѣрор, кѣдѣва ши лѣа дѣсѣшѣи; кѣчи омѣесте зѣ монстрѣ каре воеште тоате пентрѣ дѣнѣсѣа. Дѣн Ead! дѣн Ead! аколо есте порочѣреа, тодѣ demonii іаѣ парте.

„Пътънтъ ера ливер, deaseminea ши отъла; ла'в фькът склав ши отъла аф фькът шеръ не от; зпъла къчї отъла есте зп монстръ че нъ воеште шиеш ас-
minea. Дн Инферн! дн инферн! аколо есте поро-
чїреа, аколо тодї demonї сьнт de aseminea.

„Виаца воастръ есте тоартеа, пътънтъл вос-
пфернъл. Ловїдї тїранїлор! рїдедї скла-
вилор! чел маї овїлїт дїн demonї нъ ва рьвнї нїчї
очїреа воастръ. Дн Инферн! дн Инферн!
аколо есте астъзї виаца, аколо есте астъзї Edenъл.

„Пътънтъ ера Eden, отъла лаф фькът Инферн
чел маї овїлїт дїн demonї ва фї пьрзїреа зп дндер
лъпгъ от? —

Ох! Виаца! Виаца! Стрїгъ некъпоскъта, Осе-
вїтоф їатъ каръла! дн къпоспїтї тъ?

— Нъ, днсъ тъ тем.

— Че! нъ къпоспїтї не Каръла-вої?

— Ах! стрїгъ коптеле.

— Штїї че! е есте че аф сфьръшат ши мїе-
твїг не компатрїодїї тьї, ши астъ датъ . . .

— Астъ датъ?

— Аскълтъ!

Шї зп глас таре ши ковїтор се авде зїкънд:
чїнї аколо?

— Фїїка мьнтелъї Рьвзїа, рьспьнде тремъ-
рънд некъпоскъта.

Шї тот ачелашї глас, зп мїнст зної стрїгъ
маї таре:

— Извешїї сая врьштїї?

Некъпоскъта прецетъ, апої de odatъ нъ зп
глас пьтернїк:

— Извек!

— Ана дар, рьспьнсъ гласъла карълаї, тъ цаї
днплїнїг соартадї, орї, фїїка мьнтелъї Рьвзїа!!

De odatъ зп дїпът сфьшїетор їзвкнеште
дн аер. Осевїтоф каде лешїнат дн мїзлокъла фла-
кърїлор, Каръла трекъсъ. Къндеа се треzї нъ маї възъ
пїтїкъ, нїчї трьсвра, нїчї Карълавої, нїчї не їзвїта
лвї, днсъ нътаї ла orїзонъ о славъ лъкоаре че пьл-
пвїа ка кьт ар фї гата de а се стїнце, асаргъ
аколо, ши неvezънд de кьт къдїва пьсторї чашї
днкълзїаф мьнїле дн цївръла зпвї фок дїн вреас-
кърї вскате, ваї! ваї! ле стрїгъ ел, de о сьтъ de орї
ваї! Ел нъ авъ пьтере de а зїче маї мьлат, гласъла
ї се рьгъшеште, цевънкїле се днкопвоае, се по-
тїкнеште ши каде.

Adoazi ла зече оаре de dїmїneащъ, доба вьтее
дн тоате полїтїеї. —

Франзеzїї днвьлїдї сьнт отът пїердъсъръ днпъ.
рьдїа лътеї че о къштїгасъръ кь арта, кдї-ва дїplo-
мадї агопїсїсъръ кь зп кондеїш de гьнскъ о Про-
вїндїе че нъ кьтеза сь оїеа кь артеле о торзъ
се стїнсъ ла канделабръла de ла Pадъ-Негръ. Зп
арендар тїкълос їскълїсъ актъла de вензаре а вьзп-
рїлор стъпнъпї лвї. Ел аф фост вьндът тотъла пьпъ
ши стема, ши кьт пьръторїзла аф поропчїт сь се сапе
дн D. I. E. II. зп дндоїт M. тьршгьвїа зпїтъ кь
вензареа

Треї зїле дъне ачееа зп воер стрїеїн се дн-
портмьнтъ фьръ de помпъ ла Мїтрополие.

Вала тькѣ, лакрїмї арзътоаре зпвѣла дн окїї еї,
каїде, лї зїсъ еа, вїжелїа аф трекътѣсъ плекът!

Двпъкът ва тїмп de ла ачееаста, ла Констан-
тїнополе, канъла лвї Мьрзїї кедеа сьнт ферестеле
сараїлвї; московїдїї днтїнсъръ мардїнеле лор пьпъ
ла Прът. De ла ачееа епохъ фїїка мьнтелъї Рь-
взїа нъ саз маї арътар. Еаї тоартъ: Беса.

Мадї дндълес Ромънїлор, лъадї сама ши пь-
зїдївъ фоарте вїне, къчї ваї de вої!!! —

Iamїї

Дншпъртъшїгъ de Теофїл.

ЛЪКРІМІОАРЕ.

Мьлте флорї лъческѣ дн лъте,
Мьлте флорї мїросїтѣре,
Дар ка вої, мїчї лъкрїмїоаре
Наре'н лъте нїчї о флѣре
Мїрос дълче, дълче нъте.

Вої сьптедї лакрїмї de дндерї
Не пьтънт дїн чер пїкате,
Кънд прїн стеле легъпате
Алор сьфлете кьрате
Сворѣ вьрсънд дъїоасе пьзпдерї.

Сьптедї фрадеде ши алъе,
Ка їзвїта вїеїїї меле
Къ вої, скътне стръгьреле,
Алъе тьргьрїгьреле.
Прїтъвара'шї фаче салъе.

Дар deodatъ вьптъла рече
Фьръ време вь коселъте!
Астѣел соарта кьрїт рьпеште
Тот че'н лъте не зьтвеште.
Флоареа пїере, виаца трече!